

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 27.11.2013.
COM(2013) 824 final

2013/0409 (COD)

Prijedlog

DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

**o privremenoj pravnoj pomoći za osumnjičene ili optužene osobe lišene slobode i
pravnoj pomoći u postupcima na temelju europskog uhidbenog naloga**

{SWD(2013) 476 final}

{SWD(2013) 477 final}

{SWD(2013) 499 final}

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

1. Cilj je ovog prijedloga Direktive Europskog parlamenta i Vijeća utvrditi zajedničke minimalne standarde prava na privremenu pravnu pomoć za osumnjičene ili optužene osobe u kaznenom postupku kada su lišene slobode i na privremenu pravnu pomoć i pravnu pomoć za osobe podložne postupku na temelju Okvirne odluke 2002/584/PUP o europskom uhidbenom nalogu („tražene osobe“).
2. U Stokholmskom programu¹ stavlja se naglasak posebno na jačanje prava pojedinaca u kaznenom postupku. U njegovoj točki 2.4. Europsko vijeće pozvalo je Komisiju da pripremi prijedloge kojima će se uspostaviti postupni pristup jačanju prava osumnjičenih i optuženih osoba utvrđivanjem zajedničkih minimalnih standarda prava na pošteno suđenje. Mjere se odnose na posebna postupovna prava osumnjičenih ili optuženih osoba za koje su države članice i zainteresirane strane utvrdile da ih je potrebno ojačati djelovanjem na razini EU-a i stoga se moraju smatrati sastavnim dijelovima veće cjeline.
3. Tri su mjere već donesene: Direktiva 2010/64/EU Europskog parlamenta i Vijeća o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenim postupcima² u listopadu 2010. i Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća o pravu na informacije u kaznenom postupku u svibnju 2012.³, i Direktiva 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima tijekom trajanja lišenja slobode u listopadu 2013⁴. Mjere za zaštitu ranjivih osoba osumnjičenih ili optuženih u kaznenom postupku predstavljene su u paketu s ovom inicijativom, zajedno s Direktivom o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i pravu biti nazočan na suđenju u kaznenom postupku, i čine dio temeljnih načela prava na pošteno suđenje.
4. Slično kao i kod prethodnih mjera, cilj je ovog prijedloga poboljšati prava osumnjičenih ili optuženih osoba u kaznenom postupku. Postojanje zajedničkih minimalnih standarda za ta prava trebalo bi povećati uzajamno povjerenje među pravosudnim tijelima i tako olakšati primjenu načela uzajamnog priznavanja. Određeni stupanj usklađenosti između zakonodavstava država članica od ključne je važnosti za unaprjeđenje pravosudne suradnje u EU-u.
5. Prijedlog se temelji na članku 82. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). U tom je članku predviđeno da „Europski parlament i Vijeće mogu direktivama donesenima u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrditi minimalna pravila potrebna za olakšavanje uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima s prekograničnim elementima. U tim se pravilima uzimaju u obzir razlike pravnih tradicija i sustava država članica.

¹ SL C 115, 4.5.2010., str. 1.

² Direktiva 2010/64/EU o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenim postupcima (SL L 280, 26.10.2010., str 1.).

³ Direktiva 2012/13/EU o pravu na informacije u kaznenom postupku (SL L 142, 1.6.2012., str 1.).

⁴ Direktiva 2013/48/EU o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima tijekom trajanja lišenja slobode (SL L 294, 6.11.2013., str. 1.).

Pravila se odnose na:

(a) *uzajamno prihvaćanje dokaza među državama članicama;*

(b) prava pojedinaca u kaznenom postupku;

(c) *prava žrtava kaznenog djela;*

(d) [...]“

6. Ovaj je prijedlog usko povezan s Direktivom 2013/48/EU o pravu na pristup odvjetniku i njegov je cilj doprinijeti učinkovitosti prava na pristup odvjetniku koje je predviđeno u toj Direktivi u ranoj fazi postupka u slučaju osumnjičenih ili optuženih osoba lišenih slobode te osigurati da tražene osobe u postupcima na temelju europskog uhidbenog naloga imaju pristup pravnoj pomoći u cilju osiguranja prava na pristup odvjetniku u državi članici izdavanja i izvršenja („pravo na dvostruku obranu“).
7. Komisija predstavlja uravnoteženi paket mjera u kojem se poštuju razlike između pravnih tradicija i sustava država članica kako je predviđeno u članku 82. stavku 2. UFEU-a i poduzimaju mjere potrebne za poticanje uzajamnog povjerenja poštujući pritom načelo proporcionalnosti (članak 5. UEU-a). Pažljivo je ocijenjeno je li potrebno djelovanje na razini EU-a i, ako jest, na kojoj razini i u kojem obliku. Opreznost je posebno očita u vrijeme fiskalne konsolidacije, kada je potrebno pažljivo ocijeniti troškovne implikacije.
8. Utvrđeno je da su vidovi pravne pomoći u kaznenom postupku koji su predmet ove Direktive od posebne važnosti kao nadopuna i za osiguranje učinkovitosti prava iz Direktive o pristupu odvjetniku i za unaprjeđenje uzajamnog povjerenja među sustavima kaznenog pravosuđa.
9. Pravo na pravnu pomoć u kaznenom postupku propisano je u članku 47. stavku 3. Povelje i članku 6. stavku 3. točki (c) EKLJP-a. Priznato je i u članku 14. stavku 3. točki (d) ICCPR-a. Temeljna načela na kojima bi se pravni sustav trebao temeljiti istaknuta su u Načelima i smjernicama Ujedinjenih naroda o pristupu pravnoj pomoći u sustavima kaznenog pravosuđa koje je Opća skupština donijela 20. prosinca 2012.
10. Osumnjičene ili optužene osobe bit će posebno ranjive u ranoj fazi postupka, posebno ako su lišene slobode, i tada će im najviše trebati pravna pomoć odvjetnika. Prema tome, u Direktivi je predviđena takozvana „privremena pravna pomoć“ koja donosi značajnu dodanu vrijednost i veće uzajamno povjerenje među sustavima kaznenog pravosuđa.⁵
11. Nadalje, dok sve države članice osumnjičenim i optuženim osobama osiguravaju pristup pravnoj pomoći u kaznenim postupcima, čini se da pristup pravnoj pomoći nije uvijek dostupan traženim osobama u postupcima na temelju europskog uhidbenog naloga. Time se sprječava ostvarivanje prava predviđenih u Direktivi o pristupu odvjetniku, odnosno pristup odvjetniku u državi članici izvršenja i državi članici izdavanja. Osim toga, prava iz članka 6. EKLJP-a, uključujući pravo na pravnu pomoć, ne primjenjuju se na postupke izručenja. Prema tome, kako bi se povećalo uzajamno povjerenje i učinkovitost prava na dvostruku obranu u postupcima na temelju europskog uhidbenog naloga, Direktivom se također zahtjeva od država članica da daju pristup pravnoj pomoći koja ne uključuje samo privremenu pravnu pomoć jer tražene osobe nisu uvijek lišene slobode.

⁵ Ranom intervencijom može se skratiti trajanje pritvora (u Francuskoj i Belgiji stope pritvora prije suđenja pale su za 30% i 20%, nakon uvođenja sličnih programa).

12. Ova se mjera predstavlja zajedno s pratećom Preporukom Komisije o pravu na pravnu pomoć osumnjičenim ili optuženim osobama u kaznenom postupku. Cilj je Preporuke poticati usklađenost u vezi s ocjenom prihvatljivosti pravne pomoći u državama članicama te ohrabriti države članice da poduzmu mjere u cilju poboljšanja kvalitete i učinkovitosti usluga pravne pomoći i upravljanja tim uslugama.
13. Ovim prijedlogom pridonijet će se jačanju pravnih jamstava za zaštitu pojedinaca u postupku koji vodi Ured Europskog javnog tužitelja. U nedavno predstavljenom prijedlogu Uredbe Vijeća⁶ pojašnjava se da osumnjičena osoba ima sva prava zajamčena u zakonodavstvu EU-a te ostala prava koja proizlaze izravno iz Povelje o temeljnim pravima Europske unije, koja će se primjenjivati u skladu s primjenjivim nacionalnim zakonodavstvom. U njemu se izričito govori o pravu na pravnu pomoć te se, uvođenjem pojačanih standarda o pravnoj pomoći, ovim prijedlogom jačaju postupovna jamstva koja se primjenjuju u postupcima koje pokreće Ured europskog javnog tužitelja.
14. Pravo na učinkovit pravni lijek, pošteno suđenje i pravo na obranu predviđeni su u Povelji o temeljnim pravima Europske unije („Povelja EU-a“), i u člancima 47. i 48., i u članku 6. Europske konvencije o ljudskim pravima („EKLJP“). Pravo na pravnu pomoć, odnosno, pomoć odvjetnika u kaznenom postupku, koja je potpuno ili djelomično besplatna, izrijekom je priznato kao sastavni dio prava na pošteno suđenje i prava na obranu. U članku 47. stavku 3. Povelje propisano je sljedeće: „Pravna pomoć osigurava se za osobe koje nemaju dostatna sredstva, ako je takva pomoć potrebna za osiguravanje učinkovitoga pristupa pravosuđu.“ U članku 6. stavku 3. točki (c) EKLJP-a navedeno je da svatko optužen za kazneno djelo ima pravo „da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kada to nalažu interesi pravde“. Učinkovit pristup pravnom zastupanju od ključne je važnosti za osiguranje poštovanja pretpostavke nedužnosti i prava na obranu koja su predviđena u članku 48. Povelje.

2. REZULTATI SAVJETOVANJA SA ZAINTERESIRANIM STRANAMA I OCJENE UČINKA

15. U ožujku 2009. organiziran je dvodnevni sastanak o postupovnim pravima, uključujući pravo na pravnu pomoć. Na stručnom sastanku održanom 3. lipnja 2013. konzultirane su sve dotične države članice. Države članice već su na sastanku Vijeća u lipnju 2012. pozvale Komisiju da što je prije moguće predstavi zakonodavni prijedlog o pravnoj pomoći.⁷ Europski je parlament, na orijentacijskom glasanju o Direktivi o pristupu odvjetniku 12. lipnja 2012., pozvao Komisiju da pripremi prijedlog o pravnoj pomoći.
16. U prosincu 2011. poljsko je predsjedništvo, u suradnji s Europskom komisijom, Vijećem odvjetničkih komora Europe (CCBE) i Akademijom europskog prava (ERA), organiziralo dvodnevnu konferenciju o pravnoj pomoći u kaznenim stvarima. Konferencija je predstavljala priliku za razmjenu stajališta i iskustava za stručnjake iz različitih područja – pravne stručnjake, suce, tužitelje, akademike, predstavnike

⁶ Prijedlog Uredbe Vijeća o osnivanju Ureda europskog javnog tužitelja, COM(2013) 534 završna verzija 17.7.2013.

⁷ Odgovor Komisije bila je sljedeća Izjava: *"Il est de l'intention de la Commission de présenter, sur base d'une analyse approfondie des différents systèmes nationaux et de leur impact financier, une proposition d'instrument juridique concernant l'aide juridictionnelle dans le courant de 2013, conformément à la feuille de route visant à renforcer les droits procéduraux des suspects et des personnes poursuivies dans le cadre des procédures pénales."*

tijela EU-a, NVO-ove, Vijeće Europe da preispitaju probleme i mogući sadržaj buduće mjere.

17. Savjetovanja sa zainteresiranim stranama održana su u nekoliko navrata. Komisija je održavala redovite i bilateralne kontakte s nekoliko NVO-ova i drugim dionicima i nekoliko je NVO-ova Komisiji dostavilo svoje doprinose u vezi s budućim mjerama.⁸
18. U kontekstu studije za Ocjenu učinka surađivalo se s ministarstvima pravosuđa država članica, interesnim organizacijama u državama članicama, odvjetničkim komorama i odborima za pravnu pomoć. Obavljeni su opsežni razgovori s odvjetnicima u odvjetničkim komorama, predstavnicima organizacija zainteresiranih strana i ministrima pravosuđa u svim državama članicama. Osim toga, u nekoliko država članica organizirane su fokusne skupine koje su okupile predstavnike ministarstava pravosuđa, odvjetničkih komora, akademika, sudova i organizacija dionika. Osim toga, održano je savjetovanje na internetu za pružatelje pravne pomoći u državama članicama.
19. Komisija je provela ocjenu učinka kao podršku svom prijedlogu. Izvješće o ocjeni učinka dostupno je na <http://ec.europa.eu/governance>.

3. PRAVNI ELEMENTI PRIJEDLOGA

Članak 1. – Predmet

20. Cilj je Direktive osigurati da osumnjičene ili optužene osobe u kaznenom postupku koje su lišene slobode i osobe podložne postupku na temelju europskog uhidbenog naloga imaju pristup pravnoj pomoći kako bi mogle ostvariti svoje pravo na pristup odvjetniku predviđeno u Direktivi o pravu na pristup odvjetniku.

Članak 2. – Područje primjene

21. Direktiva se primjenjuje na osumnjičene ili optužene osobe lišene slobode. Primjenjuje se od trenutka oduzimanja slobode tj. od trenutka kada je osoba odvedena u policijski pritvor ili sličan pritvor, što obuhvaća i razdoblja prije službenog podizanja optužnice i uhićenja. U tome se odražava sudska praksa ESLJP-a iz članka 5. stavka 1. EKLJP-a.
22. Direktiva se primjenjuje i na tražene osobe u postupcima na temelju europskog uhidbenog naloga. U takvim se situacijama Direktiva primjenjuje od trenutka uhićenja u državi članici izvršenja do predaje ili, u slučaju da nema predaje, dok odluka o predaji ne postane konačna.

Članak 3. – Definicije

23. Pravna pomoć znači financiranje i pomoć iz države članice kojom se osigurava učinkovito ostvarivanje prava na pristup odvjetniku. Ta bi pomoć trebala pokrivati troškove obrane, kao što je trošak odvjetnika, i druge troškove postupka, kao što su sudske pristojbe.
24. Privremena pravna pomoć znači pravna pomoć osobi lišenoj slobode do donošenja odluke o pravnoj pomoći.

⁸ Vidi, npr. „Funkcioniranje pravne pomoći u praksi u EU-u“, Fair Trials International, srpanj 2012., „Usklađenost sustava pravne pomoći s Europskom konvencijom o ljudskim pravima u sedam zemalja“ uključujući Bugarsku, Češku Republiku, Englesku i Wales, Njemačku, Grčku, Irsku i Litvu. Izvješće mreže Justitia Network, travanj 2013., ECBA Cornerstones on Legal Aid, svibanj. 2013., Preporuke CCBE-a o pravnoj pomoći.

Članak 4. – Pristup privremenoj pravnoj pomoći

25. Osumnjičene ili optužene osobe posebno su ranjive u ranoj fazi postupka i stoga je pristup odvjetniku od presudne važnosti za zaštitu prava na pošteno suđenje, uključujući pravo osobe da ne inkriminira samu sebe.⁹ U članku 6. EKLJP-a propisano je da, u pravilu, osumnjičenoj osobi mora biti odobren pristup pravnoj pomoći od trenutka uhićenja ili pritvora prije suđenja te da se takva pomoć mora službeno dodijeliti, ako je potrebno.¹⁰
26. U skladu s Direktivom o pristupu odvjetniku, osumnjičene ili optužene osobe imaju pravo pristupa odvjetniku, između ostalog, bez odgode nakon lišavanja slobode i prije ispitivanja. Kako bi osumnjičene ili optužene osobe koje su lišene slobode mogle učinkovito ostvarivati svoje pravo na pristup odvjetniku u ranoj fazi postupka, one ne bi trebale čekati pristup odvjetniku do okončanja obrade zahtjeva za pravnu pomoć i ocjene kriterija prihvatljivosti za pravnu pomoć, što bi moglo dugo trajati. Države članice stoga bi trebale osigurati da je pristup privremenoj pravnoj pomoći dostupan odmah nakon lišavanja slobode i prije bilo kakvog ispitivanja.
27. U tu svrhu, države članice trebaju uspostaviti postupke ili mehanizme, na primjer, programe imenovanja odvjetnika po službenoj dužnosti ili službe za obranu u hitnim slučajevima, koji će omogućiti brzu intervenciju u policijskim postajama ili pritvornim centrima kako bi pravo na privremenu pravnu pomoć i pristup odvjetniku odmah nakon lišavanja slobode i prije ispitivanja bilo izvedivo i učinkovito.
28. Pravo na pristup odvjetniku obuhvaća niz prava osumnjičenih ili optuženih osoba predviđenih u članku 3. stavku 3. Direktive 2013/48/EU o pravu na pristup odvjetniku, kao što je pravo na privatni sastanak i komunikaciju s odvjetnikom, pravo na prisutnost odvjetnika i na njegovo sudjelovanje u ispitivanju osumnjičene ili optužene osobe i pravo da odvjetnik prisustvuje određenim radnjama prikupljanja dokaza. Države članice mogu osmisliti praktična rješenja za ostvarivanje prava na pristup odvjetniku, odnosno, u vezi s trajanjem i učestalosti komunikacije s odvjetnikom i mogu postojati određena ograničenja u ostvarivanju tog prava, pod uvjetom da ne ugrožavaju bit prava. Pravo na privremenu pravnu pomoć mora se osigurati u mjeri koja je potrebna za učinkovito ostvarivanje prava na pristup odvjetniku i svakim se ograničenjem mora osigurati da se osumnjičene ili optužene osobe ne sprječava u učinkovitom ostvarivanju njihovih prava.
29. Pravo na privremenu pravnu pomoć trebalo bi trajati barem dok nadležno tijelo ne donese konačnu odluku o tome može li osumnjičena ili optužena osoba dobiti pravnu pomoć. U slučaju potpunog ili djelomičnog odbijanja zahtjeva za pravnu pomoć, pravo na privremenu pravnu pomoć prestaje važiti kada ta odluka postane konačna i kada su iscrpljena prava na žalbu i preispitivanje. Ako je zahtjev za pravnu pomoć odobren, pravo na privremenu pravnu pomoć prestaje kada se počne primjenjivati pravna pomoć i, ako je primjenjivo, kada je imenovan odvjetnik u okviru pravne pomoći. U takvim slučajevima države članice osiguravaju da ne postoje praznine u zastupanju osumnjičene ili optužene osobe.
30. Pravo na privremenu pravnu pomoć primjenjuje se i na tražene osobe u postupku na temelju europskog uhiđenog naloga koje su lišene slobode. Takve osobe moraju imati pravo na učinkovitu privremenu pravnu pomoć od trenutka oduzimanja slobode u državi članici izvršenja i barem dok nadležno tijelo ne riješi zahtjev za pravnu

⁹ *Salduz protiv Turske*, ESLJP; Veliko vijeće, presuda od 27. studenoga 2008.

¹⁰ *Dayanan protiv Turske*, zahtjev br. 7377/03, presuda od 13. listopada 2009., stavci 30. – 32.

pomoć i utvrdi prihvatljivost i, ako je primjenjivo, dok ne bude dodijeljen odvjetnik u okviru pravne pomoći.

31. Države članice mogu u nacionalnom pravu predvidjeti da se od osumnjičenih ili optuženih osoba ili od traženih osoba može tražiti povrat troškova privremene pravne pomoći ako nakon konačne odluke o zahtjevu za pravnu pomoć toj osobi pravna pomoć u skladu s režimom države članice za pružanje pravne pomoći nije odobrena, ili joj je samo djelomično odobrena.

Članak 5. – Pravna pomoć za tražene osobe

32. Države članice osiguravaju da tražene osobe u postupcima na temelju europskog uhidbenog naloga nakon uhićenja na temelju europskog uhidbenog naloga imaju pravo na pristup pravnoj pomoći u državi članici izvršenja do predaje ili, u slučaju da ne bude predaje, dok odluka o predaji ne postane konačna.
33. Kako bi se osiguralo učinkovito ostvarivanje prava na imenovanje odvjetnika u državi članici koja izdaje nalog koji će pomagati odvjetniku u državi članici izvršenja, u skladu s člankom 10. Direktive 2013/48/EU o pravu na pristup odvjetniku, države članice osiguravaju da u državi članici koja izdaje nalog postoji pravo pristupa pravnoj pomoći za tražene osobe koje ostvaruju to pravo pristupa odvjetniku u svrhu postupka na temelju europskog uhidbenog naloga u državi članici izvršenja.
34. Pravo na pravnu pomoć u državi članici koja izdaje nalog i u državi članici izvršenja podliježe ocjeni sredstava tražene osobe i/ili je li pružanje pravne pomoći u interesu pravde, u skladu s primjenjivim kriterijima prihvatljivosti u dotičnoj državi članici koja je izdala nalog ili u državi članici izvršenja.
35. Međutim, u razdoblju prije donošenja konačne odluke o tome ima li tražena osoba koristi od pravne pomoći u državi članici izvršenja, tražene osobe koje su lišene slobode imaju pravo na privremenu pravnu pomoć u državi članici izvršenja u skladu s člankom 3. ove Direktive.

Članak 6. – Pružanje podataka

36. U svrhu praćenja i ocjenjivanja učinkovitosti i djelotvornosti ove Direktive, države članice trebaju prikupljati pouzdane podatke o ostvarivanju prava na privremenu pravnu pomoć iz članka 3. i o ostvarivanju prava na pravnu pomoć za tražene osobe iz članka 4.

Članak 7. – Odredba o neregresiji

37. Svrha je tog članka osigurati da utvrđivanje minimalnih standarda u skladu s ovom Direktivom ne utječe na umanjivanje postojećih viših standarda u određenim državama članicama te očuvanje standarda utvrđenih u Povelji i u EKPLJ-u. S obzirom na to da su ovom Direktivom predviđena minimalna pravila, države članice mogu odrediti više standarde od onih dogovorenih u ovoj Direktivi.

Članak 8. – Prenošenje u nacionalno zakonodavstvo

38. U skladu s tim člankom, države članice moraju provesti Direktivu [u roku od 18 mjeseci od objave] i, do istog datuma, dostaviti Komisiji tekst odredbi kojima se ona prenosi u nacionalno zakonodavstvo.

Članak 9. – Stupanje na snagu

39. U tom se članku predviđa će ova Direktiva stupiti na snagu dvadesetog dana od dana objave u Službenom listu Europske unije.

5. NAČELO SUPSIDIJARNOSTI

40. Države članice ne mogu cilj prijedloga u dovoljnoj mjeri ostvariti same budući da postoje velike razlike u pravima na privremenu pravnu pomoć za osumnjičene ili optužene osobe lišene slobode i za tražene osobe. Budući da je cilj prijedloga promicati uzajamno povjerenje, dosljedni zajednički minimalni standardi koji se primjenjuju u cijeloj Europskoj uniji mogu se ostvariti samo djelovanjima koja poduzima Europska unija. Prijedlogom će se uskladiti zakonodavstvo država članica u području privremene pravne pomoći u kaznenim postupcima i pravne pomoći u postupcima na temelju europskog uhiđenog naloga. Prijedlog je stoga u skladu s načelom supsidijarnosti.

6. NAČELO PROPORCIONALNOSTI

41. U skladu s načelom proporcionalnosti, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarenje odgovarajućih ciljeva. Pažljivo je ocijenjeno treba li djelovati na razini EU-a, i ako je tako, na kojoj razini i u kojem obliku. Ova Direktiva obuhvaća samo one vidove pravne pomoći u kaznenim postupcima za koje je utvrđeno da su nužni kako bi se dopunila i osigurala učinkovitost prava iz Direktive o pristupu odvjetniku i kako bi se unaprijedilo uzajamno povjerenje među sustavima kaznenog pravosuđa. Komisija u Direktivi ne predlaže pravno obvezujuće parametre za provjeru prihvatljivosti ili za kvalitetu. Ti su vidovi predmet Preporuke Komisije kojom se dopunjuje ovaj prijedlog.

7. UTJECAJ NA PRORAČUN

Ovaj prijedlog nema utjecaja na proračun EU-a.

Prijedlog

DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**o privremenoj pravnoj pomoći za osumnjičene ili optužene osobe lišene slobode i pravnoj pomoći u postupcima na temelju europskog uhidbenog naloga**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 82. stavak 2. točku (b),

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,

budući da:

- (1) Svrha je ove Direktive osigurati učinkovitost prava na pristup odvjetniku na način da države članice pružaju pomoć osobama lišenima slobode u ranoj fazi kaznenog postupka i traženim osobama u postupcima predaje u skladu s Okvirnom odlukom Vijeća 2002/584/PUP¹¹ (postupak na temelju europskog uhidbenog naloga).
- (2) Uspostavljanjem minimalnih pravila za zaštitu prava osumnjičenih ili optuženih osoba u postupku, ovom bi se Direktivom trebalo povećati povjerenje država članica u sustave kaznenog pravosuđa drugih država članica i može se stoga poboljšati uzajamno priznavanje odluka u kaznenim stvarima.
- (3) U Stokholmskom programu¹² stavlja se naglasak posebno na jačanje prava pojedinaca u kaznenom postupku. U njegovoj točki 2.4. Europsko vijeće pozvalo je Komisiju da pripremi prijedloge kojima će se uspostaviti postupni pristup¹³ jačanju prava osumnjičenih ili optuženih osoba.
- (4) Do danas su donesene tri mjere o postupovnim pravima u kaznenom postupku, odnosno Direktiva 2010/64/EU Europskog parlamenta i Vijeća¹⁴, Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća¹⁵ i Direktiva 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća.¹⁶

¹¹ Okvirna odluka Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica (SL L 190, 18.7.2002., str. 1.).

¹² SL C 115, 4.5.2010., str. 1.

¹³ SL C 291, 4.12.2009., str. 1.

¹⁴ Direktiva 2010/64/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenim postupcima (SL L 280, 26.10.2010., str. 1.).

¹⁵ Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informacije u kaznenom postupku (SL L 142, 1.6.2012., str. 1.).

¹⁶ Direktiva 2013/48/EU o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i

- (5) Pravna pomoć trebala bi pokrivati troškove obrane i postupka osumnjičenih ili optuženih osoba u kaznenom postupku i traženih osoba u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga.
- (6) Opseg i sadržaj prava na pristup odvjetniku propisani su u Direktivi 2013/48/EU. Osumnjičena ili optužena osoba u kaznenom postupku treba imati pravo na pristup odvjetniku od trenutka kada ju nadležno tijelo obavijesti, službenom obavijesti ili na neki drugi način, da je osumnjičena ili optužena za počinjenje kaznenog djela i bez obzira na to je li lišena slobode. To se pravo primjenjuje do okončanja postupka, odnosno, konačne odluke o pitanju je li osumnjičena ili optužena osoba počinila kazneno djelo, uključujući, ako je primjenjivo, izricanje kazne i rješavanje žalbe.
- (7) Jedno od temeljnih obilježja poštenog suđenja, prema Europskom sudu za ljudska prava („ESLJP“), jest da svaku osobu koja je optužena za počinjenje kaznenog djela učinkovito brani odvjetnik, koji je, ako je potrebno, imenovan po službenoj dužnosti. Pravičnost kaznenog postupka znači da osumnjičena osoba mora dobiti pristup pravnoj pomoći od trenutka lišavanja slobode.
- (8) U Direktivi 2013/48/EU propisano je da u slučajevima kada su osumnjičene ili optužene osobe lišene slobode, države članice trebaju osigurati da one mogu učinkovito ostvarivati svoje pravo na pristup odvjetniku, osim ako su se odrekle tog prava.
- (9) Kako bi osumnjičene ili optužene osobe koje su lišene slobode mogle biti u položaju učinkovito ostvarivati svoje pravo na pristup odvjetniku u ranoj fazi postupka, one ne bi trebale čekati pristup odvjetniku do okončanja obrade zahtjeva za pravnu pomoć i ocjene kriterija prihvatljivosti za pravnu pomoć. Države članice trebale bi stoga osigurati dostupnost privremene pravne pomoći bez nepotrebnog kašnjenja nakon lišavanja slobode i prije ispitivanja i ta pomoć treba biti dostupna barem dok nadležno tijelo ne donese odluku o pravnoj pomoći i, u slučajevima potpunog ili djelomičnog odbijanja zahtjeva, dok odluka ne postane konačna ili, ako je zahtjev za pomoć odobren, dok nadležno tijelo ne imenuje odvjetnika.
- (10) Države članice trebaju osigurati pružanje privremene pravne pomoći u mjeri u kojoj je to potrebno i da ta pomoć nije ograničena na način koji bi onemogućio osumnjičenim ili optuženim osobama učinkovito ostvarivanje prava na pristup odvjetniku kako je predviđeno posebno u članku 3. stavku 3. Direktive 2013/48/EU.
- (11) Tražene osobe u postupcima na temelju europskog uhidbenog naloga koje su lišene slobode trebale bi imati pravo na privremenu pravnu pomoć nakon lišavanja slobode u državi članici izvršenja barem dok nadležno tijelo ne donese odluku o pravnoj pomoći i, u slučajevima potpunog ili djelomičnog odbijanja zahtjeva, dok odluka ne postane konačna ili, ako je zahtjev za pomoć odobren, dok im nadležno tijelo ne dodijeli odvjetnika.
- (12) Države članice trebale bi moći predvidjeti da se od dotičnih osoba mogu vratiti troškove privremene pravne pomoći za osumnjičene ili optužene osobe lišene slobode i troškove privremene pravne pomoći za tražene osobe ako se u naknadnoj ocjeni njihova prava na pravnu pomoć utvrdi da ne ispunjavaju kriterije za korištenje pravne pomoći u skladu s nacionalnim pravom.

na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima tijekom trajanja lišenja slobode (SL L 294, 6.11.2013., str. 1.).

- (13) Kako bi se traženim osobama osigurao učinkovit pristup odvjetniku u državi članici izvršenja, države članice trebale bi osigurati da te osobe imaju pristup pravnoj pomoći do predaje ili, u slučaju da ne bude predaje, dok odluka o predaji ne postane konačna. To pravo podliježe ocjeni financijskog stanja tražene osobe i/ili činjenice je li pružanje pravne pomoći u interesu pravde, u skladu s primjenjivim kriterijima prihvatljivosti u dotičnoj državi članici izvršenja.
- (14) Kako bi se osiguralo da tražene osobe mogu učinkovito ostvarivati svoje pravo na imenovanje odvjetnika u državi članici koja izdaje nalog, koji će pomagati odvjetniku u državi članici izvršenja, u skladu s Direktivom 2013/48/EU, država članica koja izdaje nalog trebala bi osigurati da tražene osobe imaju pristup pravnoj pomoći za potrebe postupka na temelju europskog uhidbenog naloga u državi članici izvršenja. To pravo može podlijegati ocjeni financijskog stanja tražene osobe i/ili činjenice je li pružanje pravne pomoći u interesu pravde, u skladu s primjenjivim kriterijima prihvatljivosti u dotičnoj državi članici koja je izdala nalog.
- (15) Ovom se Direktivom predviđa pravo na privremenu pravnu pomoć za djecu lišenu slobode i na pravnu pomoć za djecu koja su tražena u okviru postupka europskog uhidbenog naloga.
- (16) Prilikom provedbe ove Direktive, države članice trebaju osigurati poštovanje temeljnog prava na pravnu pomoć kako je predviđeno u članku 47. stavku 3. Povelje i članku 6. stavku 3. točki (c) EKLJP-a te osigurati da je pravna pomoć dostupna onima koji nemaju dovoljno sredstava platiti pravnu pomoć, ako je to u interesu pravde.
- (17) Države članice trebale bi prikupljati podatke iz koji se vidi kako je ostvareno pravo na pristup pravnoj pomoći osumnjičenih ili optuženih osoba i traženih osoba. Države članice također bi trebale prikupljati podatke o broju predmeta u kojima je pružena privremena pravna pomoć osumnjičenim ili optuženim osobama lišenim slobode te traženim osobama te o broju predmeta u kojima to pravo nije ostvareno. Takvi bi podaci trebali uključivati broj zahtjeva za pravnu pomoć u postupcima na temelju europskog uhidbenog naloga kada je država članica država koja izdaje i koja izvršava nalog, te broj predmeta u kojima su ti zahtjevi odobreni. Trebalo bi prikupljati i podatke o troškovima pružanja privremene pravne pomoći osobama lišenima slobode i traženim osobama.
- (18) Ova bi se Direktiva trebala primjenjivati na osumnjičene ili optužene osobe bez obzira na njihov pravni položaj, državljanstvo ili nacionalnost. Ovom se Direktivom podržavaju temeljna prava i načela priznata u Povelji o temeljnim pravima Europske unije i Europskoj konvenciji o ljudskim pravima, uključujući zabranu mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja, pravo na slobodu i sigurnost, poštovanje privatnog i obiteljskog života, pravo na cjelovitost osobe, prava djece, integraciju osoba s invaliditetom, pravo na učinkovit pravni lijek i pravo na pošteno suđenje, pretpostavku nedužnosti i prava obrane. Ova bi se Direktiva trebala provoditi u skladu s tim pravima i načelima.
- (19) Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila. Države članice mogu proširiti prava iz ove Direktive kako bi osigurale višu razinu zaštite. Takva viša razina zaštite ne bi trebala predstavljati prepreku za uzajamno priznavanje sudskih odluka čije bi donošenje ta minimalna pravila trebala olakšati. Razina zaštite nikada ne bi trebala biti ispod standarda predviđenih u Povelji ili EKLJP-u, kako su protumačeni u sudskoj praksi Suda Europske unije i ESLJP-a.

- (20) Budući da države članice ne mogu u zadovoljavajućoj mjeri ostvariti ciljeve ove Direktive, odnosno, utvrđivanje zajedničkih minimalnih standarda prava na pravnu pomoć osumnjičenih ili optuženih osoba u kaznenom postupku, to se može bolje ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti kako je predviđeno u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti, propisanim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.
- (21) [U skladu s člankom 3. Protokola br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde, priloženog Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, te su države članice priopćile da žele sudjelovati u donošenju i primjeni ove Direktive] ILI [U skladu s člancima 1. i 2. Protokola br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde, priloženog Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, i ne dovodeći u pitanje članak 4. tog Protokola, te države članice ne sudjeluju u donošenju ove Direktive i ona za njih nije obvezujuća niti se na njih primjenjuje].¹⁷
- (22) U skladu s člancima 1. i 2. Protokola br. 22 o stajalištu Danske, priloženog Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, Danska ne sudjeluje u donošenju ove Direktive, nije njome obvezana niti podliježe njezinoj primjeni,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

Članak 1.

Predmet

1. U ovoj su Direktivi propisana minimalna pravila o:
 - (a) pravu na privremenu pravnu pomoć osumnjičenim ili optuženim osobama u kaznenim postupcima koje su lišene slobode, i
 - (b) pravu na privremenu pravnu pomoć i na pomoć za tražene osobe podložne postupku na temelju europskog uhidbenog naloga.
2. Ovom se Direktivom nadopunjuje Direktiva 2013/48/EU. Ništa u ovoj Direktivi ne tumači se kao ograničenje prava predviđenih u toj Direktivi.

Članak 2.

Područje primjene

Ova se Direktiva primjenjuje na:

- a) osumnjičene ili optužene osobe u kaznenom postupku, koje su lišene slobode i koje imaju pravo na pristup odvjetniku u skladu s Direktivom 2013/48/EU;
- b) tražene osobe.

Članak 3.

Definicije

Za potrebe ove Direktive, primjenjuju se sljedeće definicije:

¹⁷ Konačni tekst ove uvodne izjave u Direktivi ovisit će o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske donesenom u skladu s odredbama protokola br. 21.

- a) pravna pomoć znači financiranje i pomoć iz države članice kojom se osigurava učinkovito ostvarivanje prava na pristup odvjetniku,
- b) privremena pravna pomoć znači pravna pomoć osobi lišenoj slobode do donošenja odluke o pravnoj pomoći,
- c) „tražena osoba“ znači osoba podložna europskom uhidbenom nalogu,
- d) „odvjetnik“ znači bilo koja osoba koja je, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, kvalificirana i ima pravo, uključujući putem akreditacije nadležnog tijela, pružiti pravi savjet i pomoć osumnjičenim ili optuženim osobama.

Članak 4.

Pristup privremenoj pravnoj pomoći

- 1. Države članice osiguravaju da sljedeće osobe, ako to žele, imaju pravo na privremenu pravnu pomoć:
 - (a) osumnjičene ili optužene osobe u kaznenom postupku, koje su lišene slobode;
 - (b) tražene osobe lišene slobode u državi članici izvršenja.
- 2. Privremena pravna pomoć odobrava se odmah nakon lišavanja slobode i u svakom slučaju prije ispitivanja.
- 3. Privremena pravna pomoć osigurava se do donošenja konačne odluke o pravnoj pomoći i do njezina stupanja na snagu ili kada je imenovan odvjetnik ako je osumnjičenim ili optuženim osobama odobrena pravna pomoć.
- 4. Države članice osiguravaju da se privremena pravna pomoć pruža u mjeri koja je potrebna za učinkovito ostvarivanje prava na pristup odvjetniku u Direktivi 2013/48/EU o pravu na pristup odvjetniku, posebno u vezi s člankom 3. stavkom 3.
- 5. Države članice moraju moći predvidjeti mogućnost povrata troškova pružanja privremene pravne pomoći od osumnjičenih ili optuženih i traženih osoba koje ne zadovoljavaju kriterije prihvatljivosti za pravnu pomoć u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.

Članak 5.

Pravna pomoć za tražene osobe

- 1. Država članica izvršenja osigurava da tražene osobe nakon uhićenja na temelju europskog uhidbenog naloga imaju pravo na pravnu pomoć do predaje ili, u slučaju da ne bude predaje, dok odluka o predaji ne postane konačna.
- 2. Država članica izvršenja osigurava da tražene osobe, koje ostvaruju svoje pravo na odvjetnika u državi članici koja izdaje nalog kao pomoć odvjetniku u državi članici izvršenja, u skladu s člankom 10. Direktive 2013/48/EU imaju pravo na pravnu pomoć u toj državi članici za potrebe postupka na temelju Europskog uhidbenog naloga u državi članici izvršenja.
- 3. Pravo na pravnu pomoć iz stavaka 1. i 2. može biti predmetom ocjene sredstava tražene osobe i/ili činjenice je li pružanje pravne pomoći u interesu pravde, u skladu s primjenjivim kriterijima prihvatljivosti u dotičnoj državi članici.

Članak 6.

Pružanje podataka

1. Države članice prikupljaju podatke o načinu provedbe prava iz članka 4. i članka 5.
2. Države članice Komisiji šalju te podatke do [36 mjeseci od objave ove Direktive] i svake dvije godine nakon toga.

Članak 7.

Klauzula o neregresiji

Ništa u ovoj Direktivi ne tumači se kao ograničavanje ili odstupanje od bilo kojih prava ili postupovnih jamstava zajamčenih Poveljom o temeljnim pravima Europske unije, Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ili drugim mjerodavnim odredbama međunarodnog prava ili pravom bilo koje države članice kojim je predviđena viša razina zaštite.

Članak 8.

Prenošenje u nacionalno zakonodavstvo

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do [18 mjeseci od objave ove Direktive]. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.
2. Kada države članice donose te mjere, one prilikom njihove službene objave sadržavaju uputu na ovu Direktivu ili se uz njih navodi takva uputa. Načine tog upućivanja određuju države članice.
3. Države članice dostavljaju Komisiji tekst odredbi nacionalnog prava donesenih u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 9.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 10.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama u skladu s ugovorima.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Europski parlament
Predsjednik

Za Vijeće
Predsjednik